

Wojna poza Europą

Materiał składa się z sekcji: „Wprowadzenie”, „Początek wojny na Dalekim Wschodzie”, „Przełom w działaniach na Dalekim Wschodzie”, „Użycie bomby atomowej”, „Kapitulacja Japonii”, „Włosi zaczynają działania”, „Sukcesy aliantów”, „Zamiast podsumowania”.

Wprowadzenie to opis państwa japońskiego w chwili wybuchu II wojny światowej.

Materiał zawiera: tekst planu operacyjnego Japonii – jesień 1941; decyzję o zrzuconiu bomby; tekst o zrzuconiu bomby na Hiroszimę i Nagasaki 6–9 sierpnia 1945; tekst aktu kapitulacji Japonii – Tokyo Bay – 2 września 1945; opis kampanii tunezyjskiej.

Materiał zawiera 10 ilustracji, 13 ćwiczeń, w tym 13 interaktywnych oraz 11 poleceń dla ucznia.

Ćwiczenia znajdujące się na stronie są na zasadzie wyboru poprawnej odpowiedzi, odnoszą się do zdjęć lub fragmentów tekstów. Znajdują się również ćwiczenia podsumowujące oraz jako przypomnienie wcześniejszych wiadomości.

Bibliografia:

- Źródło: *Japonia w chwili wybuchu II wojny*, [w:] Edward Czapiewski, Jakub Tyszkiewicz, *Historia powszechna. Wiek XX*, Warszawa 2012, s. 366–367.
- Źródło: *Decyzja o zrzuconiu bomby*, [w:] Anna Radziwiłł, Wojciech Roszkowski, *Historia dla maturzysty. Wiek XX, podręcznik*, Warszawa 2004, s. 143.
- Źródło: Dwight David Eisenhower, *Kampania tunezyjska – 1943*, [w:] Krzysztof Juszczak, Teresa Maresz, *Historia w tekstach źródłowych, t. 4*, Rzeszów 1996, s. 29–30.
- Źródło: dostępny w internecie: Relacja o zrzuconiu bomby atomowej na Hiroszimę – 6 sierpnia 1945, [w:] Krzysztof Juszczak, Teresa Maresz, *Historia w tekstach źródłowych, t. 4*, Rzeszów 1996, s. 28.
- Źródło: *Akt kapitulacji Japonii – Tokyo Bay – 2 września 1945 roku*, [w:] Krzysztof Juszczak, Teresa Maresz, *Historia w tekstach źródłowych, t. 4*, Rzeszów 1996, s. 29.
- Źródło: *ZRZUCENIE BOMB ATOMOWYCH NA HIROSZIMĘ I NAGASAKI. 6–9 SIERPNIA 1945*, dostępny w internecie: <https://www.konflikty.pl/historia/druga-wojna->

swiatowa/zrzucenie-bomb-atomowych-na-hiroszime-i-nagasaki-6-9-sierpnia-1945-r/.

Wojna poza Europą

Oś czasu – wojna poza Europą

Źródło: Contentplus.pl sp. z o.o., licencja: CC BY 3.0.

Wprowadzenie

“ Japonia w chwili wybuchu II wojny

Japonia ogłosiła swoją ścisłą neutralność w momencie wybuchu II wojny światowej. W połowie września 1939 roku Tokio zgodziło się na zawieszenie broni w toczonym od kilku miesięcy konflikcie ze Związkiem Radzieckim w Mandżurii. Po upadku Francji w zdominowanym przez wojskowych rządzie japońskim przeważały jednak argumenty za współpracą z III Rzeszą. Japonia stała się także sygnatariuszem paktu trójstronnego, tworzącego koalicję państw Osi.

[...] W celu uniknięcia niebezpieczeństwa wojny na dwa fronty, w kwietniu 1941 roku Tokio zdecydowało się na podpisanie układu o neutralności z ZSRR. Po rozpoczęciu agresji Niemiec na ten kraj rząd japoński przestrzegał tego porozumienia i nie zdecydował się na podjęcie działań [...].

Źródło: *Japonia w chwili wybuchu II wojny*, [w:] Edward Czapiewski, Jakub Tyszkiewicz, *Historia powszechna. Wiek XX*, Warszawa 2012, s. 366–367.

Ćwiczenie 1

Zaznacz odpowiedź, którą opisuje sytuację międzynarodową Japonii w połowie 1941 roku.

☐

prowadziła wojnę z ZSRS i Chinami

☐

miała status państwa neutralnego w toczącej się II wojnie światowej

☐

należała do państw Osi i zakończyła konflikt z ZSRS

Źródło: Contentplus.pl sp. z o.o., licencja: CC BY 3.0.

Początek wojny na Dalekim Wschodzie

Do 7 grudnia 1941 roku USA oficjalnie były krajem neutralnym, choć wspomagającym działania państw walczących z Niemcami poprzez **Lend Lease Act** [czyt.: lend lis akt] czy podpisanie **Karty Atlantyckiej**. Jednak Amerykanie z niepokojem śledzili agresywną politykę militarystyki japońskiej. A kiedy w 1940 roku Japonia zażądała od rządu **Vichy** [czyt.: wiszi] przekazania jej administracji nad francuskimi Indochinami, Stany Zjednoczone, a także Wielka Brytania zarządziły ekonomiczną blokadę Wysp Japońskich, dodatkowo zamroźono japońskie aktywa w amerykańskich bankach. Podjęto również rokowania z Japonią w celu zneutralizowania japońskiej polityki agresji. USA obawiały się dalszych sukcesów Japonii w rejonie Pacyfiku, ponieważ to groziło bezpośrednio ich stanowi posiadania w tym rejonie.

Polecenie 1

Wymień bazy i wyspy na Pacyfiku będące w posiadaniu USA. Możesz skorzystać z Internetu.

Źródło: Learnetic S.A., licencja: CC BY 4.0.

“ Plan operacyjny Japonii --- jesień 1941

Cel operacji

Celem operacji na południu jest zlikwidowanie głównych baz Ameryki, Anglii i Holandii we wschodniej Azji, zdobycie i zabezpieczenie ważnych terytoriów. Obszary, które należy opanować w toku zasadniczych operacji, obejmują: Filipiny, Guam, Hongkong, brytyjskie Malaje, Birnę, Jawę, Sumatrę, Borneo, Celebes, Archipelag Bismarcka i holenderski Timor.

Kierunki operacji

Operacje wojenne, współdziałając ściśle ze sobą, rozpoczną wojska lądowe i marynarka wojenna równocześnie przeciwko Filipinom i Malajom, by osiągnąć cel operacji w możliwie krótkim terminie [...] z rozpoczęciem wojny muszą być uchwycone ważniejsze punkty, jak Guam, Hongkong i brytyjskie Borneo, oraz ponadto zabezpieczone Syjam i Indochiny.

W tym samym czasie możliwie szybko powinny zostać zdobyte ważne punkty Archipelagu Bismarcka, holenderskiego Borneo, Celebesu i innych, a następnie – odpowiednio do rozwoju operacji na Malajach – punkty na południowej Sumatrze, Jawie, Borneo itd. Należy zdobyć ważne punkty na wyspach Moluki oraz wyspę Timor.

Ćwiczenie 2

Zaznacz odpowiedź, która mówi przeciwko czym posiadłościom kolonialnym planowana była agresja japońska.

☐ Stanów Zjednoczonych

☐ Francji, Anglii, Chin

☐ USA, Wielkiej Brytanii, Holandii

Źródło: Contentplus.pl sp. z o.o., licencja: CC BY 3.0.

Ćwiczenie 3

Zaznacz odpowiedź, która opisuje założenia planu operacyjnego.

☐ batalia powietrzna

☐ lądowa wojna błyskawiczna

☐ współdziałanie wojsk lądowych i marynarki wojennej

Źródło: Contentplus.pl sp. z o.o., licencja: CC BY 3.0.

7 grudnia 1941 roku nieoczekiwanie, bez wypowiedzenia wojny, została zaatakowana samolotami startującymi z pokładów lotniskowców baza amerykańska na Pacyfiku – **Pearl Harbor** [czyt.: perl arbor]. 8 grudnia prezydent USA zwrócił się do kongresu, który ogłosił stan wojny z Japonią. Trzy dni później III Rzesza i Włochy wypowiedziały wojnę Stanom Zjednoczonym.

Okręt USS Arizona płonący po japońskim ataku na Pearl Harbor

Źródło: a. nn. Archiwum Narodowe USA, domena publiczna.

Ćwiczenie 4

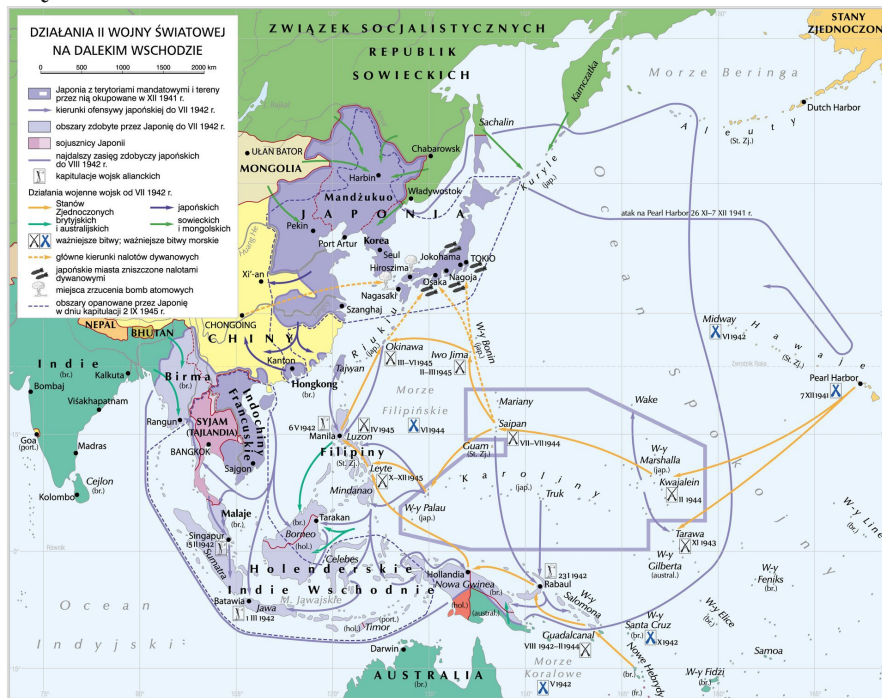
Zaznacz prawidłową definicję lotniskowca. Skorzystaj z informacji internetowych.

- ☐ To rodzaj bazy wojennej, w której stacjonuje marynarka wojenna i samoloty. Zawsze musi być zlokalizowana na wyspie. Takie bazy były tworzone od połowy lat 30. XX wieku.
- ☐ To rodzaj dużych cywilnych okrętów, które w miarę potrzeby mogą stać się wojennymi bazami lotniczymi. Pierwsze tego typu konstrukcje powstały w XIX wieku.
- ☐ To klasa okrętów, których głównym zadaniem jest prowadzenie akcji bojowych. Umożliwiają to bazujące na lotniskowcach samoloty oraz znajdujący się tam m.in. pokład startowy. Pierwsze lotniskowce powstały pod koniec I wojny światowej, niemniej nie odegrały w niej szczególnej roli.

Źródło: Contentplus.pl sp. z o.o., licencja: CC BY 3.0.

Od tego momentu wojna z Japonią stała się głównym frontem działań oddziałów amerykańskich. Spowodowała też przestawienie amerykańskiej gospodarki na tory zbrojeniowe. Oprócz tego USA cały czas wspomagały państwa walczące z Niemcami, Włochami i ich sojusznikami. Wspierały dostawami żywności i broni ZSRS, amerykańscy żołnierze pomagali Wielkiej Brytanii, brali udział w bitwie o Atlantyk, w lądowaniu w Normandii i innych walkach na froncie zachodnim.

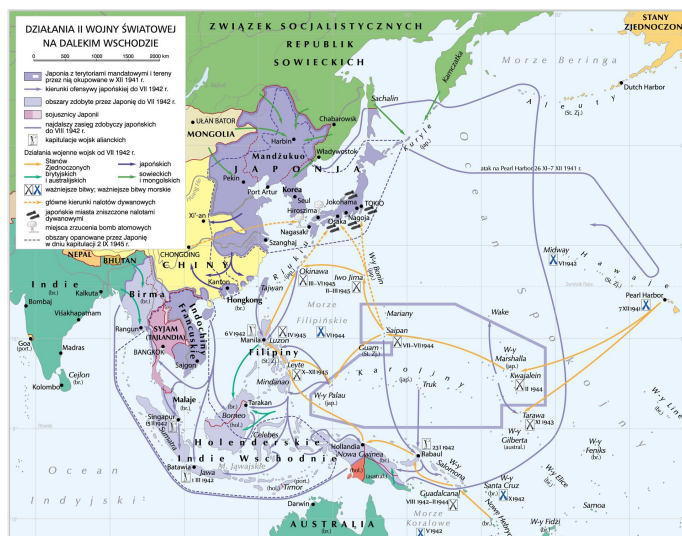
W wyniku ataku na Pearl Harbor zginęło ponad 2300 żołnierzy amerykańskich, a ponad 1200 zostało rannych. Amerykanie nie spodziewali się ataku. Japończycy, wykorzystując to ogromne zaskoczenie, opanowywali kolejne kolonie: holenderskie, brytyjskie i amerykańskie (wyspy Wake, Guam, Hongkong, Singapur, Indonezję, Birmę, Malaje i Filipiny). Zaczęto się obawiać o Australię.

Działania II wojny światowej na Dalekim Wschodzie

Źródło: Krystian Chariza i zespół, licencja: CC BY 3.0.

Przełom w działaniach na Dalekim Wschodzie

II wojna światowa na Dalekim Wschodzie

Źródło: Krystian Chariza i zespół, licencja: CC BY 3.0.

Po początkowym zaskoczeniu Amerykanie zwiększyli produkcję zbrojeniową i przystąpili do kontrataku. Pierwszy sukces USA odniosły 7-8 maja 1942 roku w bitwie na **Morzu Koralowym**. Ta lotniczo-morska bitwa pozwoliła na zatrzymanie ofensywy Japończyków. W kolejnym powietrznym starciu nieopodal wyspy **Midway** (4-7 czerwca) Amerykanie zadali ogromne straty Japończykom. Ta bitwa traktowana jest również jako początek przejęcia inicjatywy przez Amerykanów w działaniach na Pacyfiku. Amerykanie, w odróżnieniu od Japończyków, mieli

znacznie większe możliwości odrobienia strat, ich przemysł zbrojeniowy produkował wystarczające ilości sprzętu.

Kolejnym etapem walk było opanowanie przez Amerykanów **Wysp Salomona** (rozpoczęte desantem w sierpniu 1942 roku). Przełomowe znaczenie miała bitwa o **Guadalcanal** (na przełomie 1942/1943 roku). Od tego momentu, stosując taktykę '**żabich skoków**', czyli dokonywania desantów morskich w ważnych punktach japońskiego oporu, USA opanowały kolejno: Aleuty, Wyspy Gilberta, Wyspy Marshalla i Nową Gwineę. Po sukcesie w bitwie **na Morzu Filipińskim** (w czerwcu 1944 roku) Amerykanie opanowali Mariany. Dużo trudniej było odzyskać Filipiny (walki trwały od października 1944 roku do lipca 1945 roku) i obszar Indochin. Mimo że oddziałom amerykańskim pomagała lokalna partyzantka, przede wszystkim o charakterze lewicowym (Birma, Chiny, Filipiny, Indonezja, Indochiny, Korea), i że stosowano regularne bombardowania, Japończycy stawiali bardzo zacięty opór.

Polecenie 2

Przedstaw kalendarium zmagających wojennych na Dalekim Wschodzie. Przykładowo: atak Japonii na Pearl Harbor, atak na kolonie, itd.

Źródło: Learnetic S.A., licencja: CC BY 4.0.

Ćwiczenie 5

Zaznacz odpowiedź, w której opisany jest charakter wojny na Pacyfiku.

☐ wyłącznie powietrzny

☐ wyłącznie lądowy

☐ wyłącznie morski

☐ powietrzno-morski

Źródło: Contentplus.pl sp. z o.o., licencja: CC BY 3.0.

W pierwszej połowie 1945 roku Amerykanie postanowili opanować dwie wyspy japońskie **Iwodzię i Okinawę**. Chodziło o zajęcie lepszej strategicznie pozycji do ataku na Wyspy Japońskie. Szczególnie krwawe okazały się walki o Okinawę. Na wyspie polegli prawie wszyscy jej obrońcy, ponad 100 tys. Japończyków. Japonia straciła

też kilka okrętów wojennych, w tym największy na świecie pancernik Yamato, i kilka tysięcy samolotów.

Ciekawostka

W obydwu bitwach swój udział wyraźnie zaznaczyli piloci samobójcy (kamikadze, w tłum. z japońskiego 'boski wiatr'). Do końca wojny na Dalekim Wschodzie byli postrachem Amerykanów i zadawali im ogromne straty. W wojnie zginęło około 5 tys. kamikadze. Ich 'formacja' powstała w październiku 1944 roku.

Ćwiczenie 6

Czy piloci kamikadze byli ochotnikami, czy poświęcali życie na rozkaz? Poszukaj na ten temat informacji w innych źródłach i zaznacz właściwą odpowiedź.

- ☐ kamikadze nie byli ochotnikami, tylko byli typowani do akcji przez losowanie
- ☐ zdarzało się (zwłaszcza pod koniec wojny), że stawali się pilotami samobójcami na rozkaz
- ☐ kamikadze zawsze byli ochotnikami

Źródło: Contentplus.pl sp. z o.o., licencja: CC BY 3.0.

Użycie bomby atomowej

Cesarstwo japońskie nie zamierzało się jednak poddawać. USA – świadome ogromnych strat, które będą musiały ponieść, aby zakończyć działania zbrojne – przede wszystkim liczyły na przyłączenie się do wojny ZSRS, ale kiedy udało się przeprowadzić w Stanach Zjednoczonych udany eksperyment z bombą atomową, postanowili wykorzystać wynalazek do złamania oporu japońskiego.

“ Decyzja o zrzuconiu bomby

Podjmując decyzję o zrzuconiu bomby, prezydent kierował się swoistym rachunkiem strat. W Stanach Zjednoczonych szacowano, że inwazja na Wyspy Japońskie może pochłonąć ponad 1 mln ofiar po obu stronach. Rząd japoński odrzucił amerykańskie żądanie bezwarunkowej kapitulacji, mimo zawiadomienia przez Stany Zjednoczone o posiadaniu nowej broni masowej zagłady.

Źródło: *Decyzja o zrzuconiu bomby*, [w:] Anna Radziwiłł, Wojciech Roszkowski, *Historia dla maturzysty. Wiek XX*, podręcznik, Warszawa 2004, s. 143.

Polecenie 3

Oceń zasadność decyzji prezydenta USA. Formułując ocenę, wykorzystaj informacje dotyczące ofiar podane w dalszej części lekcji oraz fragmenty zamieszczonego dalej tekstu źródłowego.

Źródło: Learnetic S.A., licencja: CC BY 4.0.

Na zdjęciu część załogi samolotu, który zrzucił bombę na Hiroszimę

Źródło: a. nn., domena publiczna.

Polecenie 4

Znajdź informację w innych źródłach, czym się kierowano, kompletując załogę samolotu. Czy określono jednoznaczne kryteria?

Źródło: Learnetic S.A., licencja: CC BY 4.0.

Jacek Mierzejewski

Zrzucenie bomb atomowych na Hiroszimę i Nagasaki. 6-9 sierpnia 1945 roku

6 VIII zrzucono pierwszą bombę atomową na Hiroszimę, a 9 drugą na Nagasaki. 6 sierpnia o godzinie 2.45 rano za sterami B-29 zasiadł 29-letni pułkownik Paul Tibbets, dowódca eskadry dziesięciu superfortec wchodzących w skład 509 grupy bombowców. Jego maszyna miała tego ranka wykonać lot bez precedensu w dziejach świata. W skład załogi wchodził także kpt. Robert Lewis (drugi pilot), kpt. Theodore van Kirk (nawigator), mjr Thomas Ferebee (bombardier), por. Jacob Beser (odpowiedzialny za elektronikę), sierż. Joseph Stibork (operator radaru), sierż. Richard Nelson (operator radaru), sierż. sztab. Wyatt Duzenbury (inżynier lotu), sierż. sztab. Robert Caron (strzelec), kpt. William Deke Persons (odpowiedzialny za broń pokładową), ppor. Morris Jeppson (ekspert od uzbrojenia). 'Enola Gay' – nazwana imieniem matki Tibbetsa – na pokład zabrała tylko tę jedną, specjalną bombę. Miała długość 4,2 metra, średnicę 1,5 metra i ważyła 4090 kg, a więc niezbyt wiele dla kolosa zdolnego udźwignąć nawet do dziewięciu ton bomb. [...] Krótco po starcie, kiedy ładunek bomby o wdzięcznej nazwie 'Little Boy' został uzbrojony przez kapitana Personsa, pułkownik Tibbets powiedział do załogi: 'Uważajcie, co mówicie. Każde słowo przejdzie do historii. Lecimy z pierwszą na świecie bombą atomową'.

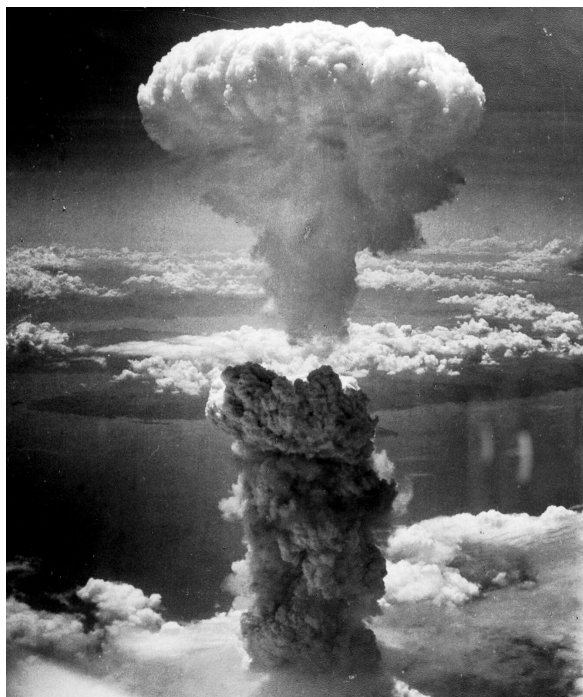
[...] O 8.15 bombardier Ferebee zlokalizował punkt orientacyjny: most Aioi na rzece Ota. Punktualnie siedemnaście sekund później uruchomił mechanizm zwalniający. 'Little Boy' poszybował w dół, podczas gdy 'Enola Gay' uwolniona od czterech ton ciężaru szybko wykonała długo ćwiczony manewr: skok do góry i pełen skręt, na którego wykonanie załoga miała niecałe trzydzieści sekund. O godzinie 8.16.02 Hiroszimę dosięgła zagłada.

Na wysokości 565 m nad miastem bomba eksplodowała. Z oślepiającym błyskiem pojawiła się ognista kula, która błyskawicznie powiększyła objętość – w ciągu sekundy jej średnica wynosiła już 280 metrów. Piekielna temperatura sięgająca 300 000 stopni Celsjusza stopiła wszystko w promieniu 300–400 m – w tym także wszystkich

ludzi, którzy się znajdowali blisko centrum wybuchu. W odległości kilometra ciała ludzkie paliły się żywym ogniem. Nawet ci, którzy znajdowali się 3,5 kilometra od miejsca eksplozji, doznali dotkliwych oparzeń. Później pojawiła się fala uderzeniowa. Gnając z prędkością 800 do 1500 km/h, zmiatała wszystko na swej drodze, zrównując z ziemią każdy budynek w promieniu dwóch, trzech kilometrów. Trzynaście kilometrów kwadratowych zabudowy po prostu zniknęło. Po pewnym czasie na konające miasto spadł ciężki, czarny, radioaktywny deszcz. Gigantyczny grzyb dymu i pyłu uniósł się na wysokość piętnastu kilometrów i był długo widoczny jeszcze z odległości sześciuset kilometrów od miejsca eksplozji.

'O mój Boże, co myśmy zrobili?' – wyszeptał drugi pilot 'Enoli Gay'. Bomba atomowa, która spadła na Hiroszimę, miała siłę dwudziestu kiloton, a więc 20 000 ton trotylu. W jednej chwili zabiła 78 000 ludzi. Blisko 40 000 ludzi doznało ciężkich ran. Najgorsze jednak były późniejsze skutki atomowego uderzenia. W ciągu pięciu lat na chorobę popromienną zmarło w samej Hiroszynie około ćwierć miliona osób, w tym do grudnia 1945 roku około sześćdziesięciu tysięcy. Wielu ludzi, z trwałymi oparzeniami i mocno napromieniowanych, zmarło jeszcze później. Wszystkich mieszkańców Hiroszimy oraz Nagasaki, którzy zostali dotknięci potwornymi skutkami wybuchu bomb atomowych, nazwano 'Hibakus'.

Źródło: *ZRZUCENIE BOMB ATOMOWYCH NA HIROSZIMĘ I NAGASAKI. 6-9 SIERPNIA 1945*, dostępny w internecie: <https://www.konflikty.pl/historia/druga-wojna-swiatowa/zrzczenie-bomb-atomowych-na-hiroszime-i-nagasaki-6-9-sierpnia-1945-r/>.

W obydwu eksplozjach zginęło 155 tys. osób

Źródło: a. nn., domena publiczna.

“ Relacja o zrzuconiu bomby atomowej na Hiroszimę - -- 6 sierpnia 1945

6 sierpnia wczesnym rankiem, kiedy robotnicy w fabrykach rozpoczęli swój dzień pracy, a dzieci w wieku szkolnym znajdowały się w szkołach, jeden samolot B-29, mający na swoim pokładzie jedenastu ludzi załogi, zbliżył się do Hiroszimy – miasta wybranego przez generała Spaatza jako pierwszy z jego dwóch celów. O godz 8.15 jeden z członków załogi, celowniczy, nacisnąwszy lewarek odczepił pocisk przymocowany do spadochronu, po czym samolot rzucił się do ucieczki przed spodziewanym wybuchem.

W kilka chwil później dwie kule ogniste pojawiły się na wysokości paruset stóp nad ziemią nad północno-zachodnim centrum miasta. Temperaturę ich wnętrza obliczano na miliony stopni Celsjusza, a ciśnienie na setki tysięcy ton na cal kwadratowy. Wybuchła burza ognia, równocześnie powstały setki pożarów [...], ludzie czuli gorąco na ciele w odległości 24 000 stóp, poparzenia występowały w oddaleniu 15 000 stóp, a promienie radioaktywne okazały się śmiertelne w promieniu 3000 stóp. W sumie 4,4 mil kwadratowych

miasta całkowicie spłonęło, a 90 000 domów w części zabudowanej zostało zniszczonych.

Źródło: dostępny w internecie: Relacja o zrzuconiu bomby atomowej na Hiroszimę – 6 sierpnia 1945, [w:] Krzysztof Juszczak, Teresa Maresz, Historia w tekstach źródłowych, t. 4, Rzeszów 1996, s. 28.

Ćwiczenie 7

Zaznacz prawidłową odpowiedź. Czy pośpiech załogi B-29 był zasadny?

- ☐ Tekst nie zawiera odpowiedzi na to pytanie.
- ☐ Tak. Ponieważ załoga chciała uniknąć unicestwienia.
- ☐ Nie, na takiej wysokości, na jakiej znajdował się samolot, załodze nic nie groziło.

Źródło: Contentplus.pl sp. z o.o., licencja: CC BY 3.0.

Ćwiczenie 8

Na czyją cześć bombowiec B-29, przenoszący bombę atomową, która miała być zrzucona na Hiroszimę, został nazwany „Enola Gay”? Zaznacz prawidłową odpowiedź:

- ☐ amerykańskiego święta
- ☐ twórcy bomby
- ☐ matki dowódcy eskadry

Źródło: Contentplus.pl sp. z o.o., licencja: CC BY 3.0.

Ćwiczenie 9

Wskaż, jakie były pierwsze widoczne i odczuwalne efekty wybuchu.

☐ wysoka temperatura

☐ grzyb dymu i pyłu

☐ poparzenia

☐ napromieniowanie

☐ oślepiający błysk

☐ rodzenie się dzieci z upośledzeniami

☐ fala uderzeniowa

☐ choroba popromienna

☐ stopione ciała

Źródło: Contentplus.pl sp. z o.o., licencja: CC BY 3.0.

Ćwiczenie 10

Zaznacz, jaką różnicę dostrzegasz między relacjami o zrzuceniu bomby atomowej na Hiroszimę.

☐ Pierwsza to przekaz dziennikarski, druga to typowa literatura wspomnieniowa.

☐ Obie mają charakter propagandowy, nie dostarczają żadnej konkretnej wiedzy.

☐ Pierwsza jest bardziej opisowa i emocjonalna, druga bardziej konkretna, ma charakter informacyjny.

Źródło: Contentplus.pl sp. z o.o., licencja: CC BY 3.0.

Kapitulacja Japonii

9 sierpnia 1945 roku do wojny na Dalekim Wschodzie przystąpił także Związek Sowiecki. Użycie bomby atomowej i decyzja ZSRS przyspieszyły zakończenie działań. W Mandżurii, Korei i na Sachalinie Japończycy poddali się Armii Czerwonej.

14 sierpnia cesarz ogłosił kapitulację Kraju Kwitnącej Wiśni. Podpisano ją **2 września na pokładzie pancernika Missouri**, zakotwiczonego w Zatoce Tokijskiej.

“ **Akt kapitulacji Japonii --- Tokyo Bay --- 2 września 1945 roku**

Niniejszym ogłaszamy bezwarunkowe poddanie się Mocarstwom Sprzymierzonym japońskiego cesarskiego sztabu generalnego, wszystkich japońskich sił zbrojnych i wszystkich sił zbrojnych będących pod wpływem japońskim, gdziekolwiek by się znajdowały.

Niniejszym rozkazujemy japońskiemu cesarskiemu sztabowi generalnemu nakazać natychmiast dowódcom wszystkich japońskich sił zbrojnych i wszystkim siłom zbrojnym będącym pod wpływem japońskim, gdziekolwiek by się znajdowały, poddać się bezwarunkowo wraz ze wszystkimi siłami zbrojnymi, podległymi im. [...]

Niniejszym rozkazujemy cesarskiemu rządowi japońskiemu i cesarskiemu japońskiemu sztabowi generalnemu wypuścić natychmiast na wolność wszystkich sojusznicznych jeńców wojennych i osoby cywilne internowane, które obecnie są w rękach japońskich [...].

Źródło: Akt kapitulacji Japonii – Tokyo Bay – 2 września 1945 roku, [w:] Krzysztof Juszczak, Teresa Maresz, Historia w tekstach źródłowych, t. 4, Rzeszów 1996, s. 29.

Ćwiczenie 11

Wskaż, do czego zobowiązała się Japonia, podpisując akt kapitulacji.

- ☐ natychmiastowego poddania się wojsk japońskich, bez względu na miejsce przebywania
- ☐ natychmiastowego przerwania działań
- ☐ wypuszczenia przez Japończyków jeńców wojennych i przetrzymywanych osób cywilnych
- ☐ natychmiastowego zwrotu prawowitym właścicielom wszystkich okupowanych terytoriów
- ☐ bezwarunkowego poddania się

Źródło: Contentplus.pl sp. z o.o., licencja: CC BY 3.0.

Akt kapitulacji podpisali [gen. Douglas MacArthur](#) (ze strony USA) oraz minister spraw zagranicznych Japonii, Mamoru Shigemitsu. Japonii odebrano wszystkie posiadłości oceaniczne oraz ustalono, że Amerykanie będą okupować Wyspy Japońskie.

Gen. MacArthur na pokładzie pancernika USS "Missouri" podczas podpisania kapitulacji Japonii

Źródło: a. nn., domena publiczna.

Polecenie 5

Wyjaśnij, korzystając z różnych źródeł wiedzy, dlaczego akt kapitulacji ze strony amerykańskiej podpisywał gen. MacArthur i dlaczego nie odbyło się to na lądzie.

Źródło: Learnetic S.A., licencja: CC BY 4.0.

Włosi zaczynają działania

Wojnę w Afryce rozpoczęła armia włoska we wrześniu 1940 roku. Mussolini postanowił z terenu afrykańskich kolonii włoskich (Etiopii, Erytrei i włoskiego Somali) zaatakować Egipt, który znajdował się pod zwierzchnictwem Wielkiej Brytanii. Tym samym miał zamiar przejąć kontrolę nad Kanałem Sueskim.

Ćwiczenie 12

Wskaż, w której z lektur szkolnych mowa jest o budowie Kanału Sueskiego.

☐ *W pustyni i w puszczy*

☐ *Ludziach bezdomnych*

☐ *Kamiennych tablicach*

Źródło: Contentplus.pl sp. z o.o., licencja: CC BY 3.0.

Anglicy nie tylko stawili skuteczny opór, ale podjęli też kontrnatarcie, zdobywając wschodnią Libię z Tobrukiem oraz włoską Afrykę Wschodnią. Hitler, chcąc odbudować autorytet państw faszystowskich, postanowił udzielić wsparcia sojusznikowi. Na początku 1941 roku wysłał do Afryki tzw. **Korpus Afrykański** pod dowództwem [gen. Erwina Rommła](#). Działania w Afryce przyniosły niemieckiemu generałowi przydomek 'Lis Pustyni'. Rommel bowiem nie tylko odzyskał utracone tereny (w maju 1942 roku zdobył m.in. Tobruk), ale także snuł plany zdobycia Egiptu, a następnie opanowania bliskowschodnich pokładów ropy naftowej (w Iraku i Iranie).

Plany opanowania Bliskiego Wschodu i tamtejszych złóż ropy nie powiodły się wojskom niemiecko-włoskim. W maju i czerwcu 1941 roku wojska brytyjskie stłumiły proniemieckie

powstanie w Iraku i opanowały Syrię. Uczyniły to wspólnie z siłami Komitetu Wolnej Francji. Tym samym kraj ten został wyrwany spod zwierzchnictwa rządu w Vichy. We wrześniu 1941 roku Brytyjczycy wspólnie z Rosjanami przejęli kontrolę nad Iranem. Tamtejszy szach o sympatiach proniemieckich został pozbawiony władzy.

Erwin Rommel - niemiecki dowódca

Źródło: Bundesarchiv, licencja: CC BY-SA 3.0.

Polecenie 6

Rommel był jednym z najlepszych dowódców niemieckich. Dowiedz się, jakie były okoliczności jego śmierci.

Źródło: Learnetic S.A., licencja: CC BY 4.0.

Sukcesy aliantów

Przełomem w działaniach w Afryce była brytyjska ofensywa w 1942 roku pod dowództwem [gen. Bernarda Montgomery'ego](#) i przełamanie frontu pod El Alamein. Sukces aliantów był możliwy dzięki dostawom sprzętu amerykańskiego. Bitwa ta odcięła państwom Osi możliwości aprowizacyjne. Wykorzystując bazę na Malcie, Brytyjczycy skutecznie blokowali drogi zaopatrzenia dla faszystowskich armii.

Kolejnym ważnym etapem w zmaganiach afrykańskich było lądowanie 100 tys. żołnierzy wojsk sprzymierzonych (Amerykanów, Brytyjczyków i oddziałów Wolnej Francji) w Algierii i Maroku w listopadzie 1942 podczas tzw. operacji **'Torch'**, [czyt.: torcz]. Stacjonujące tutaj francuskie oddziały kolonialne, podporządkowane do tej pory rządowi w Vichy, przeszły na stronę aliantów, a w Algierze ukonstytuował się Francuski Komitet Wyzwolenia Narodowego. W wyniku tych działań usunięto wojska faszystowskie z kontynentu afrykańskiego. Oddziałami sprzymierzonych dowodził w tej operacji amerykański generał **Dwight Eisenhower** [czyt.: dłajt ajzenchałr].

Czołgi pod Tobrukiem w czasie II wojny światowej.

Źródło: a. nn., domena publiczna.

Polecenie 7

Znajdź informację, dlaczego Tobruk jest ważnym miejscem dla Polaków.

Źródło: Learnetic S.A., licencja: CC BY 4.0.

Ostatnie walki w Afryce toczyły się o zdobytą przez państwa Osi Tunezję.

((Dwight David Eisenhower

Kampania tunezyjska --- 1943

Alexander osiągnął na zachodzie linię, z której miał zamiar rozpocząć swe ostateczne uderzenie [...]. 5 maja można było rozpocząć ostateczne natarcie. Już wkrótce mieliśmy rozstrzygające wyniki. Na

lewym skrzydle amerykański II korpus z niektórymi jednostkami francuskimi oddziałów 'Goumiers' (oddziały złożone z Algierczyków) wspaniale posuwał się do przodu, pokonując po drodze poważne przeszkody i zdobywając

7 maja Bizertę. Na południu brytyjska 1 armia pod dowództwem generała Andersona, wykonując główne zadanie, znalazła się w Tunisie mniej więcej w tym samym czasie, gdy II korpus dotarł do Bizerty.

W ciągu ostatnich dni kampanii tunezyjskiej dwie bitwy lokalne na północy, jedna w brytyjskim pasie działania, druga w amerykańskim, skupiły uwagę całego teatru działań wojennych. Na obu pozycjach istniały niezwykle mocne naturalne warunki obrony, obu zaciekle broniono, obie również miały istotne znaczenie dla ostatecznego zwycięstwa. W brytyjskim pasie natarcia pozycję taką stanowiło wzgórze Longstop. Prawdopodobnie walki o żadną inną miejscowość w Tunezji nie pochłonęły tylu istnień ludzkich co zdobycie tego punktu. W pasie amerykańskim pozycją taką było wzgórze 609, zdobyte w końcu przez 34 dywizję [...].

Natychmiast po dokonaniu wyłomu Alexander pospiesznie wysłał jednostki pancerne brytyjskiej 1 armii do przodu poprzez bazę na półwyspie Bon, dokąd, jak przypuszczał, Niemcy będą próbowali się wycofać w celu dokonania ostatecznej próby oporu w stylu Bataanu [półwysep na Filipinach].

Szybka akcja Alexandra przekreśliła ostatnie rozpaczliwe nadzieje nieprzyjaciela, mimo że tysiące jego żołnierzy walczyło jeszcze w rozproszonych grupach na froncie 1 armii. Od tej pory rozpoczęto akcję oczyszczania terenu. Wprawdzie gdzieś tam walki trwały do 12 maja, następnego dnia jednak, poza kilkoma niedobitkami w górach, jedynymi żywymi Niemcami w Tunezji byli ci, którzy znaleźli się bezpiecznie za kratkami. Liczba jeńców w samym tylko ostatnim tygodniu kampanii doszła do 240 tys., z czego mniej więcej 125 tysięcy stanowili Niemcy. Wchodziły w to resztki Afrika Korps i szereg innych pierwszorzędnych jednostek niemieckich i włoskich.

Sam Rommel, przewidując widocznie nieunikniony finał i szczerze pragnąc uratować własną skórę, uciekł przed ostateczną klęską. Obalony został mit niezwyciężonego Rommla i hitlerowskiej armii.

Źródło: Dwight David Eisenhower, *Kampania tunezyjska – 1943*, [w:] Krzysztof Juszczak, Teresa Maresz, *Historia w tekstach źródłowych*, t. 4, Rzeszów 1996, s. 29–30.

Polecenie 8

Na podstawie powyższej relacji opisz kampanię tunezyjską, która zadecydowała o ostatecznej klęsce wojsk faszystowskich w Afryce Północnej.

Źródło: Learnetic S.A., licencja: CC BY 4.0.

Hitler, wiążąc część sił sprzymierzonych w Afryce, opóźniał możliwość ich udziału w działaniach wojennych w Europie. Za koniec walk w Afryce uznaje się maj 1943 roku. Wówczas skapitulowały ostatnie oddziały faszystowskie. Włosi i Niemcy stracili w działaniach wojennych w Afryce Północnej około 1 mln żołnierzy.

Zamiast podsumowania

Polecenie 9

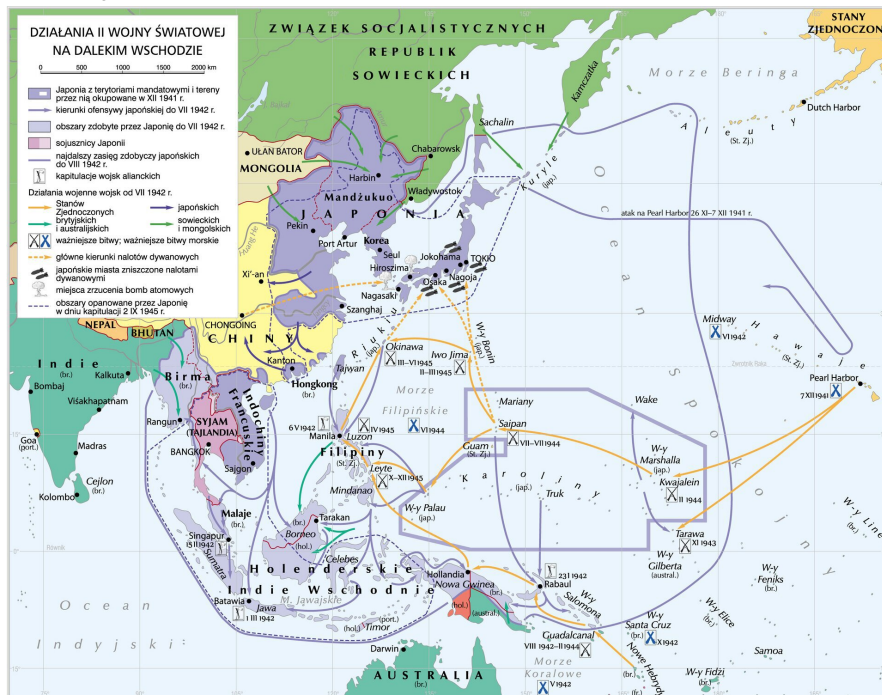
Wyjaśnij, jakie cele stawiali sobie Japończycy podczas wojny na Pacyfiku. W jakim stopniu je zrealizowali?

Źródło: Learnetic S.A., licencja: CC BY 4.0.

Polecenie 10

Korzystając z mapy oraz informacji z lekcji, sporządź kalendarium japońskich działań w rejonie Pacyfiku.

Źródło: Learnetic S.A., licencja: CC BY 4.0.

Działania II wojny światowej na Dalekim Wschodzie

Źródło: Krystian Chariza i zespół, licencja: CC BY 3.0.

Ćwiczenie 13

Uzupełnij tekst, wyrazami znajdującymi się poniżej.

Oś Berlin–Rzym–Tokio powstała w roku . Japonia rozpoczęła wojnę z USA od ataku na w roku . Sukcesy Japonii w rejonie Pacyfiku trwały do roku 1942, kiedy to Japonia planowała inwazję na kontynent australijski, ale została powstrzymana w bitwie o wyspę . ZSRS nie brał udziału w wojnie z Japonią. Dopiero na konferencji w w 1945 roku ustalono, że przystąpi do tej wojny w (słownie) miesiące po zakończeniu działań w Europie. Podjęto też decyzję o przyznaniu ZSRS po wojnie południowej części półwyspu Sachalin oraz Wysp . Amerykanie, aby przyspieszyć zakończenie wojny na Dalekim Wschodzie, rzucili bomby atomowe, najpierw na , a potem na . Ostatecznie bezwarunkowa kapitulacja Japonii nastąpiła r. Okupacją Japonii w imieniu władz amerykańskich kierował generał Douglas MacArthur.

Hiroszimą

trzy

Midway

Nagasaki

1941

2 września 1945

Pearl Harbor

Jałcie

Kurylskich

1937

Zródło: Contentplus.pl sp. z o.o., licencja: CC BY 3.0.

Polecenie 11

Który z frontów: na Dalekim Wschodzie czy w Afryce Północnej, uznajesz za bardziej istotny dla losów II wojny światowej? Napisz krótkie uzasadnienie.

Co potrafię?

Potrafię wyjaśnić, kim byli kamikadze.

Co wiem?

Wiem, co wydarzyło się 2 września 1945 roku.

Co rozumiem?

Rozumiem, dlaczego wojna na Dalekim Wschodzie trwała dłużej niż w Europie.